

smatram kao dobit što će moje misli izazvati mnoge, da sami razmišljaju o tom predmetu, a može biti i da obaraju moje nazore ...

Jedan deo ove knjižice štampan je bio u Beogradu u "Radniku". Što tamo nije izišao ceo predmet uzrok je štamparska cenzura, koja u Beogradu mora da postoji, dakle gde je štampar odgovoran za pečatane stvari kao i sam pisac. Ja sam dopuštao da se čine sve moguće izmene i popravke u "štilu", eamo da bi se stvar mogla u Beogradu štampati, ali nije ništa pomoglo. Štampar nije hteo da pusti činjenice koje su sa svim od reči do reči uzete iz knjige g. Nila Po pova "Srbija i Rusija", koja je u istoj štampariji štampana i u kojoj se često do podlosti laska vladajućoj dinastiji n. pr. pismo Vuka Karadžića knezu Milošu, ili kako je knez Miloš izdao neke srpske starešine Turcima i dr. Meni nije bilo stalo da karakterišem ličnosti onog vremena već ondašnje stanje i pojmove. Ali štampar nije na to obraćao pažnju, sigurno od straha da se ne za meri starijima. Ovaj strah sigurno je uzrok te je u mom štilu činio popravke, koje su upravo smešne, detinjaste n. pr. nije dopuštao nigde da se spomene ime Kara-Đorđa, već uvek je stavljao "vožd". Ma da sam ja na priliku govorio, da je Karađorđe zavodio centralizaciju i težio da osnuje monarhiju što je bilo od velike štete srpskom narodu i dr. - svejed no, samo ime da nedode ...

Kako su ovi članci bili pisani za novine, dakle morali su se dugo prekidati i produžavati, to su bila neizbežna mnoga opetovanja, što vrlo neprijatno dolazi, kad se čita u zasebnoj knjizi. Kod sve moje volje to nisam mogao sa svim da popravim, jer bi morao poremetiti ceo sklop mojih misli, koje su već bile napisane. u Novom Sadu 10. Juna [1872]

Uvod

Više puta govoreno je kod nas o "misiji" Srbije na istoku.⁹ Obično se tu razume: granice državne, vlada i druge, upravo spoljašnje, politične forms, u kojima bi ponikla "nova srpska država". Ali kakav unutarnji društveni preobražaj može i treba Srbija da učini među narodima na jugoistoku Evrope? Država je samo organizovano društvo. Ustanove političke samo čuvaju porodični i društveno ekonomni sklop, što je temelj državi. Ko god je proučio istoriju srpske revolucije u početku ovog stoleća, mora uvideti da tu nije učinjena promena vlasti, podela državnog zemljišta i u opšte neka promena poliprčna, već je tom prilikom učinjena duboka, društvena revolucija, koja je iz korena izmenila stroj srpskog